

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 116/2020-67

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovej v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, IČO 36 588 041, v menej ktorej koná JUDr. Matej Kukura, PhD., advokát a konateľ, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 1CoPr/8/2016 zo 14. februára 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 61/2019 z 18. septembra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 61/2019 z 18. septembra 2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 61/2019 z 18. septembra 2019 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **640,64 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 31. decembra 2019 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rovné zaobchádzanie pri poskytnutí súdnej ochrany v zmysle čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označených v záhlaví tohto nálezu.
2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou na Okresnom súde Košice II domáhala určenia, že okamžité skončenie pracovného pomeru, ktoré jej bolo dané žalovanou – Univerzitnou nemocnicou L. Pasteura Košice (ďalej aj „žalovaná“), listom z 12. marca 2012 je neplatné a pracovný pomer medzi sťažovateľkou a žalovanou naďalej trvá. Zároveň sa proti žalovanej domáhala náhrady mzdy.
3. Pracovnoprávny vzťah medzi sťažovateľkou a žalovanou vznikol pracovnou zmluvou z 31. januára 2003 s dohodnutým dňom nástupu do práce od 1. februára 2003. Pracovný pomer bol uzatvorený na dobu určitú „do nadobudnutia účinnosti Dohody o zriadení výučbových základní medzi LF UPJŠ a FNsP Košice“. Sťažovateľka po celú dobu trvania pracovného pomeru zastávala funkciu prednostky kliniky a zároveň poskytovala zdravotnú starostlivosť ako lekárka. Pracovný pomer bol predlžovaný opakovane a viacnásobne, stále na dobu určitú štyroch rokov, pričom k poslednému predĺženiu došlo dohodou z 30. septembra 2008 (predtým sa štvorročné obdobie končilo 30. septembra 2008). Nešlo teda o prvé uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú. Uzatvárané dohody nikdy nešpecifikovali dôvod opakovaného predlžovania doby určitej.
4. Súd prvej inštancie rozsudkom č. k. 17Cpr/3/2012 zo 17. marca 2014 rozhodol tak, že určil neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru, v prevyšujúcej časti (o určenie, že pracovný pomer naďalej trvá) žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, vzájomný návrh žalovanej zamietol a žalobu v časti o náhradu mzdy vylúčil na samostatné konanie.
5. Na základe odvolaní oboch strán odvolací súd rozhodol rozsudkom č. k. 4CoPr/5/2014 z 23. decembra 2015 tak, že potvrdil rozsudok vo výroku, ktorým bola určená neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru, a zrušil rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.
6. V novom konaní pred súdom prvej inštancie súd rozsudkom č. k. 17Cpr/3/2020-352 z 8. septembra 2016 zamietol žalobu sťažovateľky o určenie, že pracovný pomer medzi ňou a žalovanou trvá aj po 30. auguste 2012. Súd prvej inštancie v konaní posudzoval otázku platnosti dohody o zmene obsahu pracovnej zmluvy z 30. septembra 2008, ktorou mal byť sťažovateľkin pracovný pomer predĺžený na dobu určitú do 31. augusta 2012. Súd prvej inštancie uzavrel, že táto dohoda je platná, a preto k skončeniu pracovného pomeru došlo uplynutím dohodnutej doby, a to 31. augusta 2012. Odvolal sa pritom na skutočnosť, že smernica je právny akt, ktorým sa stanovujú

ciele, ktoré majú dosiahnuť členské štáty Európskej únie, pričom sa voľba spôsobu a metód ponecháva na ich vnútroštátne orgány (bod 33 rozsudku). Aj podľa smernice Rady 1999/70/ES je v určitých rezortoch, povolaniach a pri niektorých činnostiach pre pracovnoprávne vzťahy príznačné uplatňovanie pracovných zmlúv na dobu určitú (bod 34 rozsudku), ďalej že ustanovenie § 48 ods. 6 Zákonníka práce účinné do 28. februára 2010 umožňovalo ďalšie predĺženie alebo opätovné dohodnutie pracovného pomeru na určitú dobu do troch rokov alebo na tri roky aj bez uvedenia dôvodu, ak išlo o zamestnanca poberajúceho starobný dôchodok, pričom 30. septembra 2008 sťažovateľka takým zamestnancom bola, a poukázal tiež na to, že ak zákonodarca nezosúladiť Zákonník práce so smernicou riadne a včas, nemôže to byť na ťarchu a zodpovednosť zamestnávateľa, a preto pracovný pomer sťažovateľky nemá byť považovaný za uzatvorený na neurčitý čas (body 35 a 37 rozsudku). V tejto súvislosti súd prvej inštancie všeobecne riešil postavenie prednostu kliniky, kde je pracovný pomer tvorený hlavným pracovným úväzkom s univerzitou a čiastočným pracovným úväzkom s nemocnicou, a preto súd prvej inštancie uzavrel, že postavenie prednostu kliniky je z hľadiska rezortného výnimočné (body 35 a 36 rozsudku).

7. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom namietala nesprávne právne posúdenie veci a nepreskúmateľnosť rozsudku súdu prvej inštancie. Je toho názoru, že súd prvej inštancie neodpovedal na jej špecifické otázky uvedené v podaní z 8. novembra 2012, a namietala aj nesprávne zistený skutkový stav, ktorý nevyplýva z obsahu spisu.

8. Odvolací súd rozsudkom č. k. 1CoPr/8/2016-397 zo 14. februára 2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a priznal žalovanej nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd v napadnutom rozsudku skonštatoval, že odvolanie sťažovateľky je nedôvodné. Odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie považoval odvolací súd za zodpovedajúce požiadavkám kladeným ustanovením § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Učinené zistenia súdu prvej inštancie majú vecné i logické zakotvenie vo vykonaných dôkazoch. Podľa názoru odvolacieho súdu sa sťažovateľke podaným odvolaním nepodarilo spochybníť záver prijatý súdom prvej inštancie, že jej pracovný pomer skončil uplynutím doby dohodnutej v dohode z 30. septembra 2008 o zmene obsahu pracovnej zmluvy z 31. januára 2003, t. j. 31. augustom 2012, keďže v čase uzatvorenia tejto dohody pracovala vo funkcii vedúceho zamestnanca výučbovej základne kliniky hematológie a onkohematológie a zároveň bola poberateľkou starobného dôchodku. Podľa odvolacieho súdu Zákonník práce v znení účinnom v čase uzatvorenia spornej dohody v § 48 ods. 6 umožňoval ďalšie predĺženie alebo opätovné dohodnutie pracovného pomeru na dobu určitú pre určité kategórie zamestnancov a podľa bodu 11 prílohy zákona v sebe zahŕňal transpozíciu smernice Rady 1999/70/ES. Súd prvej inštancie vec správne právne posúdil a pristúpil k eurokonformnému výkladu ustanovenia § 48 ods. 6 Zákonníka práce v znení účinnom v čase uzatvorenia spornej dohody, a to v súlade so znením a účelom smernice Rady 1999/70/ES. Odvolací súd ďalej nesúhlasil s tvrdením sťažovateľky, že v danej veci nastali okolnosti umožňujúce priamu aplikáciu smernice o práci na dobu určitú. Žalovanú podľa odvolacieho súdu nemožno považovať za štát v ponímaní ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“), keďže žalovaná nie je právnickou osobou verejného práva, ktorá by bola súčasťou štátu v širokom zmysle slova, či už preto, že podlieha alebo je kontrolovaná verejným orgánom, alebo preto, že takýto orgán ju poveril plnením úlohy vo verejnom záujme a na tento účel jej boli udelené mimoriadne právomoci. Čo sa týka statusu žalovanej, Univerzitná nemocnica

L. Pasteura Košice je príspevkovou organizáciou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zriadenou zriaďovacou listinou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

9. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie z 3. júla 2018, ktoré odôvodnila tým, že opakované predlžovanie pracovného pomeru vždy na obdobie štyroch rokov, a to od vzniku pracovného pomeru, je v rozpore so Zákonníkom práce, ak sa vykladá eurokonformne. Sťažovateľka v dovolaní uplatnila dva dovolacie dôvody: (i) odklon od ustálenej konkrétne špecifikovanej rozhodovacej praxe Súdneho dvora, na základe čoho sťažovateľka uplatnila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, a (ii) nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu pre absenciu odpovedí na špecifické otázky, na základe čoho uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. V súvislosti s prvým dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP poukázala na to, že podľa uznesenia najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 129/2017 z 31. októbra 2017 pojem ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahŕňa aj rozhodnutia ústavného súdu, Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Súdneho dvora (bod 35 dovolania). Následne sťažovateľka konkrétne vymedzila dve právne otázky, pri riešení ktorých sa podľa nej odvolací súd odchýlil od ustálenej praxe Súdneho dvora.

10. Prvá právna otázka sa týka právneho posúdenia toho, že tzv. objektívne dôvody podľa doložky 5 ods. 1 písm. a) rámcovej dohody, ktorá je prílohou smernice Rady 1999/70/ES z 28. júna 1999 o rámcovej dohode o práci na dobu určitú, ktorú uzavreli ETUC, UNICE a CEEP (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 5/zv. 3; Ú. v. ES L 175, 10. 7. 1999), na ktoré sa vzťahuje ustanovenie § 48 Zákonníka práce, umožňujúce ďalšie predĺženie alebo opätovné dohodnutie pracovného pomeru na dobu určitú nad obdobia podľa § 48 ods. 2 Zákonníka práce v určitých prípadoch (toho času § 48 ods. 4 a 6 Zákonníka práce), sa v zmysle záverov judikatúry Súdneho dvora musia vzťahovať na uspokojovanie určitých dočasných potrieb, pričom nemôže ísť o potreby trvalé a dlhodobé. Pokrytie dlhodobých alebo dokonca trvalých potrieb zamestnávateľa opätovne uzatváranými pracovnými zmluvami na dobu určitú, hoci pod pláštikom všeobecne a abstraktne formulovanej možnosti danej zákonným ustanovením, je nutné považovať za zneužívajúce a rámcová dohoda bráni takémuto uplatňovaniu vnútroštátnej právnej úpravy (cf. *Vassilakis a i.* C-364/07, body 130 a 137, *Adeneler* C-212/04, bod 105). K tomu sťažovateľka zdôrazňovala, že žalovaná opakovane vždy na štyri roky predlžovala pracovné pomery na dobu určitú paušálne vo vzťahu k všetkým prednostom vrátane nej samotnej (čo potvrdila aj samotná žalovaná), že z dohody o zmene pracovných podmienok nevyplýva dôvod na opätovné predĺženie pracovného pomeru (pričom takýto dôvod na predĺženie alebo opätovné dohodnutie pracovného pomeru sa pre platnosť takejto dohody musí výslovne uviesť v pracovnej zmluve), ale najmä že sťažovateľka pre žalovanú pracovala ako prednostka a lekárka, a teda v oboch prípadoch išlo o potreby trvalé a dlhodobé, pri ktorých nie je možné podľa smernice využiť opakované predlžovanie pracovného pomeru na dobu určitú; napriek tomu pre žalovanú pracovala vždy len v pracovnom pomere na dobu určitú.

11. Druhá právna otázka sa týka priamej vertikálnej aplikácie smernice a rámcovej dohody, ako bola záväzne interpretovaná Súdny dvorom, a to pre prípad, ak by náhodou Zákonník práce celkom nereflektoval, vo svojej podobe, na povinnosti uložené Slovenskej republike ako členskému štátu zabezpečiť sťažovateľke ako zamestnankyni všetky práva, ktoré jej komunitárne právo priznáva, resp. zabezpečiť dôsledné naplnenie cieľov smernice. Pre záver, že žalovaná Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice ako štátna príspevková organizácia je súčasťou štátu

v tom zmysle, že je možné voči nej priamo aplikovať smernicu vo vzťahoch vertikálnych (ak by pre sťažovateľkin úspech v spore nepostačoval eurokonformný výklad Zákonníka práce, ale by bolo potrebné dospieť k záveru, že Zákonník práce v rozhodnom období nebol náležite harmonizovaný s právom Európskej únie), poukázala sťažovateľka na judikatúru Súdneho dvora vo veciach *Foster* C-188/89, *Marshall* C-152/84 a *Collino a Chiappero* C- 343/98.

12. V súvislosti s nepreskúmateľnosťou rozhodnutia sťažovateľka uvádzala, že už v podanom odvolaní namietla, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je nepreskúmateľné, keďže súd neodpovedal na jej špecifické otázky uvedené v podaní z 8. novembra 2012. Ani túto vadu rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolací súd neodstránil, ale naopak, rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. Rovnako ako súd prvej inštancie ani odvolací súd neodpovedal na zásadné špecifické otázky, napríklad na otázku výnimočnosti práce lekárky z hľadísk smernice odôvodňujúcich opakované uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú alebo na nutnosť uviesť dôvod predĺženia pracovného pomeru na dobu určitú do pracovnej zmluvy. Ťažko potom možno takýto výkon spravodlivosti považovať za presvedčivý (§ 220 CSP), resp. odklon od ustálenej rozhodovacej praxe za dôkladne odôvodnený (§ 393 ods. 3 CSP).

13. Dovolací súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že nepreskúmateľnosť možno ako dovolací dôvod uplatniť len za podmienok uvedených v zjednocujúcom stanovisku publikovanom v Zbierke rozhodnutí Najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky pod č. R 2/2016, najmä v jeho druhej vete. Najvyšší súd uzavrel, že nejde o tento ojedinelý prípad, keď rozhodnutie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie.

14. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP dovolací súd uviedol, že odklon, ktorý má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je nutné odôvodniť odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, t. j. súdu Slovenskej republiky vrátane najvyšších súdov ČSSR, SSR a ČSFR v zmysle R 71/2018, avšak rozpor s ustálenou rozhodovacou praxou Súdneho dvora je právne irelevantný. Dovolací súd tiež uviedol, že sťažovateľka v dovolaní nekonkretizovala žiadne právne otázky riešené odvolacím súdom v rozpore s „ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“.

15. Dôvody ústavnej sťažnosti sťažovateľky možno zhrnúť takto:

Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sťažovateľka napáda jeho nedostatočné odôvodnenie. Vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka ho napáda v niekoľkých smeroch a z jeho postupu vyvodzuje:

- porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, tým, že:
 - a) najvyšší súd zastával názor, že právna otázka nebola vymedzená tak, ako to požaduje § 432 CSP, v dôsledku čoho dovolanie odmietol,
 - b) najvyšší súd považoval vymedzenie prípustnosti dovolania za neadekvátne a nebol ochotný ho posúdiť podľa iného dôvodu prípustnosti, pritom tak urobil v inom rozhodnutí (7 Cdo/227/2017), a preto v tom vidí aj porušenie zásady rovnosti,
 - c) najvyšší súd pre účely posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 420 ods. 1 písm. a) CSP považuje judikatúru Súdneho dvora za irelevantnú,
 - d) najvyšší súd nastavil neudržateľný spôsob posudzovania prípustnosti dovolania v prípade skúmania nepreskúmateľnosti rozhodnutí a neuviedol dôvody, pre ktoré mohol najvyšší súd uzavrieť, že rozsudok krajského súdu je riadne odôvodnený,

- porušenie práva na rovné zaobchádzanie podľa čl. 12 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 46 ústavy v porovnaní s dovolateľkou vo veci prejednávanej najvyšším súdom pod sp. zn. 7 Cdo/227/2017, kde najvyšší súd sám posúdil prípustnosť dovolania, teda bez ohľadu na vymedzenie prípustnosti dovolateľkou [prípustnosť bola vo veci sp. zn. 7 Cdo/227/2017 namietaná podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale súd ju posúdil a prejednal podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP].

- porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ústavy tým, že podľa sťažovateľky mal dovolací súd predložiť vec veľkému senátu (§ 48 CSP), ak chcel rozhodnúť o určitej právnej otázke, konkrétne o odklone od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu inak ako iný senát najvyššieho súdu v rozhodnutí č. k. 6Cdo/129/2017, ktorý pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu zaradil aj prax Súdneho dvora. Najvyšší súd vo veci sťažovateľky nepovažoval rozhodovaciu prax Súdneho dvora za relevantnú.

16. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal nález o porušení ňou označených práv, o zrušení rozhodnutia najvyššieho súdu a krajského súdu a vrátení veci krajskému súdu na ďalšie konanie a priznaní trov konania.

II.

Vyjadrenie krajského súdu, najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

17. K prijatej ústavnej sťažnosti sa vyjadril krajský súd, pričom vo vzťahu k nepreskúmateľnosti uviedol, že rozsudok je riadne odôvodnený. Uviedol, že sa stotožnil s argumentáciou súdu prvej inštancie a sám doplnil jeho argumentáciu aj o ďalšie argumenty. Podľa krajského súdu výhrady sťažovateľky nesmerovali vo svojej podstate k odôvodneniu, ale k nesprávne právnemu posúdeniu. Poukazuje na kompetenciu ústavného súdu posudzovať právne posúdenie len z hľadiska dodržania základných ľudských práv a slobôd, ktoré podľa neho porušené neboli.

18. K prijatej sťažnosti sa vyjadril aj najvyšší súd, ktorý uviedol, že čo sa týka namietanej vady zmätočnosti, túto najvyšší súd v konaní nezistil. Vo vzťahu k druhému dovolaciemu dôvodu najvyšší súd uviedol, že tento nebol vymedzený v zmysle § 431 až 435 CSP, pretože sťažovateľka nevyvedla konkrétnu právnu otázku, pri ktorej sa mal dovolací súd odchýliť od ustálenej praxe dovolacieho súdu, pričom toto dovolanie posudzoval podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP). Vzhľadom na to, že nepristúpil k meritórnemu preskúmaniu, ani nebol splnený predpoklad na predloženie veci veľkému senátu. Otázka, ktoré rozhodnutie spadá pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, nebola pre posúdenie veci rozhodujúca, práve pre absenciu nastolenej právnej otázky, ktorá je prioritná. Výklad pojmu ustálená prax dovolacieho súdu je v kompetencii dovolacieho súdu, čo súvisí s posúdením prípustnosti dovolania. Najvyšší súd zároveň pripúšťa, že pri riešení konkrétnej právnej otázky musí dovolací súd prihliadnuť aj na rozhodovaciu činnosť najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), čo je však pojem odlišný od pojmu ustálená prax dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

19. Žalovaná (ako zúčastnená osoba) sa rozsiahlo vyjadrila k sťažnostnej argumentácii sťažovateľky. Vo vzťahu k vymedzeniu dovolacích dôvodov zastáva názor, že pri vymedzení dôvodu v zmysle § 420 písm. f) v spojení s § 431 v zásade sťažovateľka namieta aj nedostatočné zistenie skutkového stavu, aj nesprávne právne posúdenie, čo pod tento dôvod nespadá. Taktiež je toho názoru, že pri posudzovaní nedostatočného odôvodnenia je potrebné vychádzať zo stanoviska

najvyššieho súdu R 2/2016, ktorého predpoklady naplnené neboli. Vo vzťahu k druhému dovolaciemu dôvodu uvádza, že obsah dovolania nie je štruktúrovaný spôsobom, z ktorého je jasné, z čoho sťažovateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania a čo je dovolacím dôvodom. Zastáva názor, že sťažovateľka nekonkretizovala žiadne právne otázky. Zároveň však uvádza, že v rámci dovolania sa sťažovateľka venuje výkladu jednotlivých ustanovení Zákonníka práce a európskej legislatívy.

20. Žalovaná upozorňuje na to, že sťažovateľka sa dožaduje priameho účinku smernice a na druhom mieste eurokonformného výkladu, čo je potrebné striktné rozlišovať. Ak sa sťažovateľka dožaduje priameho účinku smernice a na jej pojmy žiada použiť eurokonformný výklad, ide podľa žalovanej o horizontálny účinok smernice, ktorý je zakázaný.

21. Žalovaná nesúhlasí s názorom, že najvyšší súd mal vec predložiť na prejednanie veľkému senátu, pretože nedošlo k odchýleniu od právneho názoru na strane najvyššieho súdu.

22. Žalovaná sa zároveň vyjadruje aj k právnemu posúdeniu veci a je toho názoru, že krajský súd rozhodol správne.

23. V závere sa v replike vyjadrila aj sťažovateľka, ktorá vo vzťahu k vyjadreniam krajského súdu a najvyššieho súdu uvádza, že nepostačuje, aby najvyšší súd uviedol, že rozhodnutie bolo dostatočne odôvodnené, ale vyžaduje sa, ak strana namieta, že na určitú konkrétnu otázku (popísanú v bode 80 ústavnej sťažnosti) nedostala odpoveď, aby súd uviedol, kde táto odpoveď uvedená je. Nemožno sa preto uspokojiť so všeobecnými floskulami. Sťažovateľ pritom poukazuje na konkrétne otázky, na ktoré nedostal odpovede (dôvody na opakované predĺženie pracovného pomeru, vysvetlenie, v čom je práca lekárky, na rozdiel od prednostu kliniky, výnimočná, keďže práve to považoval súd za relevantné pre vylúčenie sťažovateľky spod ochrany pracovného pomeru na dobu neurčitú). Vo vzťahu k vyjadreniu najvyššieho súdu uvádza, že sťažovateľka vymedzila dve právne otázky (v bodoch 9 – 35), ich vymedzenie považuje za dostatočné, veď aj sám najvyšší súd ich zhrnul v bode 3 napadnutého uznesenia. Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že výklad pojmu „*ustálená prax dovolacieho súdu*“ nebol v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu publikovanom pod č. R 71/2018 známy v čase podávania dovolania, pričom tento pojem nie je vykladaný taxatívnym, ale rozširujúcim spôsobom, a že predkladanie veci veľkému senátu sa netýka len meritórnych otázok, ale aj procesných otázok, pretože z § 48 CSP žiadne obmedzenie v tomto smere nevyplýva. Sťažovateľka sa nestotožnila s argumentáciou zúčastnenej osoby.

III.

Relevantné ustanovenia právnych prepisov

24. Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

25. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

26. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

27. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

28. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

29. Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

IV.

Právne posúdenie vecí ústavným súdom

30. Z obsahu ústavnej sťažnosti možno uzavrieť, že sťažovateľka zastáva názor, že došlo k porušeniu jej základných práv a slobôd jednak rozsudkom krajského súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ako aj uznesením najvyššieho súdu, ktorým dovolanie odmietol.

IV.1. K namietanému porušeniu práv rozsudkom krajského súdu:

31. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sťažovateľka namieta jeho nedostatočné odôvodnenie a v tom vidí porušenie práva na spravodlivý proces. Podľa judikatúry ústavného súdu odôvodnenie rozhodnutia nemusí dať odpoveď na každú poznámku či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby spravodlivé súdne rozhodnutie reagovalo na podstatné a relevantné argumenty účastníka konania a aby mu dalo jasnú odpoveď na riešenie konkrétneho právneho problému (obdobne napr. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/00, III. ÚS 200/09). Ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06, Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

32. Ústavný súd sa preto zaoberal dôvodmi, ktoré boli relevantné pre rozhodnutie krajského súdu vo veci, argumentáciou strán a tým, či sa s nimi krajský súd dostatočne vysporiadal. Z rozsudku krajského súdu vyplýva, že súd reagoval na otázky, ktoré boli pre jeho rozhodnutie relevantné. Krajský súd sa jednak stotožnil s rozsudkom súdu prvej inštancie, kde sa okresný súd vysporiadal so spornými otázkami, k neuvedeniu dôvodu predĺženia zmluvy (bod 30), k aplikácii smernice (bod 35), k postaveniu prednostu kliniky (bod 36), k predĺženiu pomeru na dobu určitú z dôvodu, že

žalobkyňa je starobná dôchodkyňa, a preto je podľa okresného súdu dohoda o zmene obsahu pracovnej zmluvy z 30. septembra 2008 v zmysle § 48 ods. 6 písm. f) Zákonníka práce uzatvorená platne (bod 37). Krajský súd tieto argumenty doplnil a zaoberal sa podrobnejšie aplikáciou smernice a eurokonformným výkladom (body 21 a 22). Krajský súd tiež uviedol, že žalobkyňa len paušálne konštatovala, že funkcia prednostu kliniky a lekára sú funkcie trvalé (bod 14). Právne posúdenie krajského súdu je odlišné od právneho názoru sťažovateľky. Právne posúdenie, s ktorým sa strana nestotožňuje, nemôže byť dôvodom na vyslovenie nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu.

33. Možno uzavrieť, že rozsudkom krajského súdu nebolo porušené právo sťažovateľky na spravodlivý proces, pretože tento bol odôvodnený dostatočne. Ústavný súd preto tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu:

34. Sťažovateľka napáda uznesenie najvyššieho súdu v niekoľkých smeroch a z jeho postupu vyvodzuje porušenie (i) práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ďalej (ii) práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ústavy a (iii) práva na rovné zaobchádzanie podľa čl. 12 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 46 ústavy.

IV.2.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces:

35. Sťažovateľka je toho názoru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces arbitrárnym rozhodnutím o odmietnutí dovolania tým, že:

- a) podľa najvyššieho súdu právna otázka nebola vymedzená tak, ako požaduje § 432 CSP, v dôsledku čoho dovolanie odmietol,
- b) najvyšší súd považoval vymedzenie prípustnosti dovolania za neadekvátne a nebol ochotný ho posúdiť podľa iného dôvodu prípustnosti, pritom tak urobil v inom rozhodnutí (č. k. 7 Cdo/227/2017), a preto v tomto postupe sťažovateľka vidí aj porušenie zásady rovnosti,
- c) najvyšší súd pre účely posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 420 ods. 1 písm. a) CSP považuje judikatúru Súdneho dvora za irelevantnú,
- d) najvyšší súd nastavil neudržateľný spôsob posudzovania prípustnosti dovolania v prípade skúmania nepreskúmateľnosti rozhodnutí a neuviedol dôvody, pre ktoré mohol najvyšší súd uzavrieť, že rozsudok krajského súdu je riadne odôvodnený.

a) K vymedzeniu právnej otázky:

36. Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že „dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia“. Ústavný súd teda posudzoval, či právna otázka bola vymedzená v súlade s týmto ustanovením. «Pri posudzovaní toho, či dovolateľ dostatočne vymedzí právnu otázku, je potrebné, aby sa najvyšší súd pokúsil autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky» (pozri I. ÚS 336/2019, I. ÚS 115/2020). Pri posudzovaní vymedzenia právnej otázky ústavný súd pamätal aj na to, že „prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho

konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu“ (IV. ÚS 1/02).

37. Je potrebné pripustiť, že sťažovateľka právne otázky vymedzila z určitého pohľadu široko, avšak v dovolaní sa vymedzeniu právnej otázky venovala v bodoch 9 – 35 a je zrejmé, že za nesprávne vyriešenú právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie vo veci samej, považuje právnu otázku, či je opakované a viacnásobné predlžovanie jej pracovného pomeru so žalovanou na dobu určitú platné a v súlade s § 48 Zákonníka práce. Túto otázku zameriava následne na užšiu právnu otázku pre účely posudzovania platnosti pracovného pomeru, a to, či možno objektívne dôvody podľa doložky 5 ods. 1 písm. a) rámcovej dohody, ktorá je prílohou smernice Rady 1999/70/ES, na ktoré sa vzťahuje § 48 Zákonníka práce, vzťahovať na uspokojovanie dočasných potrieb, nie na potreby trvalé a dlhodobé (bod 25 dovolania). Vzhľadom na to, že sťažovateľka pracovala ako prednostka a lekárka, a teda v oboch prípadoch malo ísť o potreby trvalé a dlhodobé, je toho názoru, že nie je možné podľa smernice využiť opakované predlžovanie pracovného pomeru na dobu určitú. Napriek tomu však vždy pracovala v pracovnom pomere len na dobu určitú. Preto sa sťažovateľka v dovolaní pri právnom posudzovaní tejto otázky dovoľavala vertikálnej aplikácie smernice a rámcovej dohody tak, ako bola interpretovaná Súdny dvorom. Sťažovateľka v tejto súvislosti poukázala aj na právny status žalovanej ako štátnej príspevkovej organizácie, voči ktorej je možné priamo aplikovať smernicu vo vertikálnych vzťahoch pre prípad, že by nepostačoval eurokonformný výklad Zákonníka práce, ale bolo by potrebné dospieť k záveru, že Zákonník práce nebol náležite harmonizovaný. Preto je potrebné, aby najvyšší súd dovolanie posúdil podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP).

38. Podľa ústavného súdu je právna otázka v dovolaní sťažovateľkou dostatočne vymedzená. Preto sa nemožno stotožniť s názorom, že právna otázka nebola vymedzená tak, ako to požaduje § 432 CSP. Keďže do obsahu základného práva na súdnu ochranu a práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa strane poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch, ak riadne splní zákonné podmienky prípustnosti, pričom sťažovateľka tieto podmienky splnila a najvyšší súd odmietnutím dovolania porušil základné právo sťažovateľky na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), ústavný súd preto jeho rozhodnutie zrušil a vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Ústavný súd netvrdí, že sťažovateľka správne hmotnoprávne posúdila vec, ani sa nevyjadruje, či vec správne posúdil krajský súd (súdy niekedy nesprávne vnímajú kasáciu ako pokyn, aby rozhodli opačne než v skoršom rozhodnutí). Každopádne sťažovateľka splnila podmienky na to, aby najvyšší súd hmotnoprávne prejednal a ustálil vec v celej šírke problému, čo bude jeho úlohou v nasledujúcom konaní. Najvyšší súd je nenahraditeľný vo svojej úlohe tvorca judikatúry s autentickým vnútorným nastavením plniť túto rolu a ústavný súd je pripravený na dialóg pri spoločnom úsilí rozvíjať ochranu ľudských práv (pozri I. ÚS 336/2019).

39. Najvyšší súd nesmie rezignovať na hľadanie odpovedí na hmotnoprávne otázky, pre ktoré sa dovolatelia naň obrátili, nesmie vykladať splnenie náležitostí dovolania a podmienky prípustnosti reštriktívne tak, že k meritórnemu prieskumu ani nedôjde. Najvyšší súd je najvyššia autorita v rámci všeobecného súdnictva a práve od nej sa očakáva, aby svojou meritórnou rozhodovacou činnosťou vytvárala súdnu stabilnú súdnu judikatúru.

b) a c) K vymedzeniu prípustnosti dovolania a relevantnosti judikatúry Súdneho dvora pre účely definovania pojmu ustálená prax dovolacieho súdu:

40. Vzhľadom na to, že najvyšší súd uzavrel, že dovolacia otázka nie je dostatočne vymedzená, nemohol plnohodnotne pristúpiť ani k posúdeniu toho, či od tejto otázky záviselo rozhodnutie vo veci samej, ako aj to, či je splnený predpoklad prípustnosti dovolania.

41. Je pravdou, že najvyšší súd sa vyjadril aj k vymedzeniu prípustnosti dovolania sťažovateľky podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, avšak zastával názor, že právna otázka nie je dostatočne vymedzená, nemožno túto jeho úvahu vnímať ako základ jeho odmietajúceho uznesenia. Najvyšší súd dovolanie odmietol pre nedostatočné vymedzenie právnej otázky. Akákoľvek následná úvaha dovolacieho súdu bola len doplňujúca a pre odmietacie rozhodnutie dovolacieho súdu v zásade už irelevantná. Najvyšší súd totiž najskôr skúma, o akú právnu otázku má ísť, a až následne sa zaoberá tým, či od jej vyriešenia záviselo rozhodnutie vo veci samej a o aký predpoklad prípustnosti ide [§ 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP]. Ak aj najvyšší súd uvádzal ďalšie úvahy k prípustnosti dovolania, v kontexte ich relevancie pre samotné rozhodnutie dovolacieho súdu išlo o úvahy doplňujúce a nad rámec podkladu odmietacieho rozhodnutia.

42. Ústavný súd preto nevníma námietku sťažovateľky týkajúcu sa viazanosti vymedzením prípustnosti a relevantnosťou judikatúry Súdneho dvora za relevantnú pre účely posúdenia tejto ústavnej sťažnosti.

43. Ústavný súd však využije tento priestor na to, aby odkázal na svoje rozhodnutie č. k. I. ÚS 51/2020, v ktorom sa touto otázkou zaoberal. Na tomto mieste len krátko zopakuje, že najvyšší súd nie je vymedzením prípustnosti dovolania viazaný. Je vecou najvyššieho súdu, aby sám určil, pod ktorý dôvod prípustnosti môže danú právnu otázku podradiť a skúmať prípustnosť dovolania ohľadom nastolenej právnej otázky v celej šírke § 421 ods. 1 CSP, teda podľa písm. a), b) a c).

44. Ústavný súd vníma autonómnu kompetenciu najvyššieho súdu pri ustálení toho, ako bude definovať pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Zároveň uvádza, že pokiaľ sa súd bude zaoberať relevanciou judikatúry Súdneho dvora na účely posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí sa vysporiadať s argumentáciou dovolateľky a jej odkazom na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo/129/2017, kde najvyšší súd judikatúru Súdneho dvora pod tento pojem zaradil. Ústavný súd tiež uvádza, že z kontextu rozhodnutia R 71/2018 nemožno vyvodit' záver, že judikatúra Súdneho dvora je právne irelevantná, keďže nejde o konečný a uzavretý výpočet rozhodnutí, ktoré spadajú pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. V prípade, že najvyšší súd ustáli, že judikatúra Súdneho dvora je alebo nie je irelevantná, je potrebné tento záver náležite zdôvodniť. V tomto kontexte možno za zaujímavý zdroj úvah a argumentácie vnímať aj rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 2522/19 zo 17. decembra 2020.

45. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že aj keď úvahy najvyššieho súdu majú pri posudzovaní prípustnosti dovolania nedostatky už popísané, tieto neboli primárne dôvodom odmietnutia dovolania. Preto právne úvahy najvyššieho súdu vo vzťahu k posúdeniu prípustnosti dovolania nemohli byť v príčinnej súvislosti s porušením práva na spravodlivý proces.

d) *Vysporiadanie sa s nedostatočným odôvodnením krajského súdu:*

46. Sťažovateľka namietala ďalej to, že najvyšší súd sa nesprávne a nedostatočne vysporiadal s napadnutím nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktoré namietala ako vadu v zmysle § 420 písm. f) v spojení s § 432 CSP.

47. Najvyšší súd sa tomuto dovolaciemu dôvodu venoval v bodoch 15 až 18, pričom je potrebné pripustiť, že jeho závery vyznievajú pomerne zmätočne. Najvyšší súd najskôr uvádza, čo je potrebné vnímať pod pojmom „procesný postup“, uzatvárajúc, že pod tento pojem nespadá konečné rozhodnutie súdu. a teda ani jeho odôvodnenie. Následne cituje stanovisko najvyššieho súdu publikované pod č. R 2/2016, podľa ktorého *„nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“* Najvyšší súd uvádza, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre aplikáciu druhej vety uvádzaného stanoviska. Uvedené úvahy najvyššieho súdu sú ale potom nekonzistentné v tom, že pokiaľ raz uzavrie, že odôvodnenie nemožno subsumovať pod pojem procesný postup, tento záver nedáva podklad pre akúkoľvek úvahu, či odôvodnenie vôbec spadá pod kritériá v druhej vete stanoviska R 2/2016. Na druhej strane, pokiaľ sa odvoláva na stanovisko, z ktorého vyplýva, že nedostatočné odôvodnenie môže v určitých situáciách naplniť predpoklady pre túto vadu zmätočnosti, implicitne z toho vyplýva, že pod pojem „procesný postup“ možno subsumovať aj odôvodnenie rozhodnutia. Pre úplnosť treba uviesť, že z citovaného textu stanoviska R 2/2016 nevyplýva najvyšším súdom naznačená striktná nemožnosť subsumovať nedostatočné odôvodnenie pod pojem procesný postup.

48. Najvyšší súd v kontexte posudzovania nedostatočného odôvodnenia odkazuje na „znaky relevantné aj podľa judikatúry ESLP“, pričom následne poukazuje na tieto príklady: ak i) rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, ii) keď sa vyskytli vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém (s odkazom na Sutazhnik proti Rusku z r. 2009) a iii) ak došlo k vade tak závažnej, že mala za následok justičný omyl (s odkazom na Ryabykh proti Rusku z r. 2003).

49. Vo vzťahu k bodu i) možno uviesť, že podľa judikatúry ESLP nejde o jediný prípad, keď možno považovať rozhodnutie za nedostatočne odôvodnené. Ak by malo ísť len o situáciu, že rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, išlo by o veľmi prísny a zužujúci výklad. Podľa judikatúry ESLP *súd musí v rozhodnutí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené* (Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. 1. 1999, § 26). *Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci* (Ruiz Torija v. Španielsko, § 29, Van de Hurk v. Holandsko, § 61, Hiro Balani v. Španielsko, § 27, Higgins v. Francúzsko, § 42). *Judikatúra ESLP pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument* (Georiadis v. Grécko, Higgins v. Francúzsko). Ide teda o oveľa širšiu škálu nedostatkov odôvodnenia, pričom ak chce opravný súd uzavrieť, že odôvodnenie je dostatočné, mal by na argumenty súdu poukázať a vysvetliť ich súvis s konečným rozhodnutím, keďže odôvodnenie súdu nižšej inštancie podávateľa opravného prostriedku nepresvedčilo.

50. Vo vzťahu k bodom ii) a iii) treba uviesť, že prímer s citovanými rozhodnutiami EŠLP (Sutazhnik a Ryabykh) nie je úplne namieste. Tieto rozhodnutia sa vo svojej podstate netýkajú kontextu odôvodňovania súdnych rozhodnutí, ale otázkam prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov podaných nie na podnet strany, ale na podnet štátnej entity a v neprimeranej lehote (napr. v prípade Sutazhnik v lehote 10 mesiacov od vydania napadnutého rozhodnutia). Je pravda, že sa týkajú porušenia princípu právnej istoty a dôvodov na jej prelomenie mimoriadnym opravným prostriedkom, avšak v kontexte argumentácie najvyššieho súdu neprispeli k jej presvedčivosti. Nejde o rozhodnutia, ktoré sú zásadné v kontexte posudzovania odôvodňovania súdnych rozhodnutí.

51. Ďalej je potrebné uviesť, že najvyšší súd sa pri posudzovaní odôvodnenia rozsudku krajského súdu nevysporiadal s inými rozhodnutiami najvyššieho súdu (napr. 5 Cdo 57/2019, 2 Cdo 100/2018, 4 Cdo 3/2019, 4Cdo/125/2019, 4 Cdo/120/2019, 1 Obdo/7/2018), ktoré nezužujú pojem „procesný postup“ len na proces pred vydaním meritórneho rozhodnutia a podľa ktorých je *„súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov žalobcu, prednesené na súde prvej inštancie i v podanom odvolaní (§ 387 ods. 3 C.s.p.)“*. Podľa týchto rozhodnutí *„nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia nesporne zakladá prípustnosť i dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p.“*.

52. Tiež je potrebné uviesť, že stanovisko R 2/2016 riešilo konkurenciu medzi dvomi dovolacími dôvodmi v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a to či je nedostatočné odôvodnenie vadou zmätočnosti, a je teda dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP a prípustnosť dovolania z tohto dôvodu je daná proti „každému“ rozhodnutiu (§ 237 OSP), alebo či ide o druhý dovolací dôvod, a teda „len“ o inú vadu podľa § 421 ods. 1 písm. b) OSP, kde je prípustnosť „obmedzená“ podmienkami podľa § 238 a § 239 OSP. Tento konflikt však v súčasnej právnej úprave už nerezonuje, keďže CSP už nepozná „inú vadu konania“ ako dovolací dôvod. V tomto kontexte je potom potrebné vnímať aj rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 481/2017, ku ktorému sa ústavný súd vyjadruje na tomto mieste preto, aby nevznikali pochybnosti o konzistentnosti jeho záverov. Rozhodnutie č. k. I. ÚS 481/2017 síce spomína aplikovateľnosť týchto záverov aj po 30. júni 2016 (teda za účinnosti CSP), avšak treba pripomenúť, že v danej veci ústavný súd posudzoval ústavnosť rozhodnutia dovolacieho súdu o dovolaní podanom 26. septembra 2015, teda za účinnosti OSP. Toto dovolanie dovolací súd právne posudzoval podľa stavu platného v čase podania dovolania, teda podľa OSP, avšak v čase účinnosti CSP. Súčasná právna úprava v § 420 písm. f) CSP upravuje tento dôvod zmätočnosti inak a posun v jeho vnímaní už naznačil ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 559/2018 z 13. marca 2020, podľa ktorého *«pojem „procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“ (ten v dotknutom ustanovení oproti skoršej úprave pribudol), ktoré je dotknutým ustanovením garantované strane konania, a súčasťou práva na spravodlivý proces (a teda aj naposledy označeného postupu) je pritom nepochybne aj náležité odôvodnenie rozhodnutia zodpovedajúce kritériám čl. 46 ods. 1 (v spojení s čl. 1 ods. 1) ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pojem „uskutočňovala“ uvedený v § 420 písm. f) CSP je v nadväznosti na to potrebné rovnako vyložiť ústavne konformne, teda ako „boli naplnené“»*.

53. Za situácie, keď CSP tzv. „inú vadu“ ako samostatný dovolací dôvod neobsahuje, je pri posudzovaní intenzity pochybenia odvolacieho súdu nevyhnutné chápať právo na spravodlivý proces komplexne a jeho porušenie, normované v § 420 písm. f) CSP, ako porušenie práva na spravodlivý proces v ktoromkoľvek jeho prvku, zahŕňajúc do procesného postupu súdu aj jeho rozhodnutie a všetky atribúty práva na spravodlivý proces, spájajúce sa so súdnym rozhodnutím. Umožnenie sporovej strane uskutočniť jej patriace procesné práva bez toho, aby mu korešpondovalo riadne odôvodnené vysporiadanie sa súdu s uplatnenými prostriedkami procesného útoku alebo procesnej obrany, je postupom súdu, pri ktorom je realizácia práva na spravodlivý proces len iluzórna. Príliš striktné a prehnane reštriktívne chápanie druhej vety zjednocujúceho stanoviska R 2/2016 znamená, že dovolací súd nepodrobuje meritórnemu dovolaciemu prieskumu ani rozhodnutia, ktorých vady podľa názoru ústavného súdu dosahujú ústavnú relevanciu. Pri poskytovaní súdnej ochrany je prioritou zabezpečenie ústavne požadovaného štandardu základného práva na spravodlivé súdne konanie (a ostatných základných práv), nie udržiavanie stability judikatúry dovolacieho súdu napriek zásadnej zmene právnej úpravy. Pokiaľ text CSP neprevzal tzv. inú vadu rozhodnutia a porušenie základného práva na spravodlivý proces (na rozdiel od OSP) ponechal normované „len v jednom písmenku“, nemôže to znamenať, že najdôležitejšia časť procesného postupu súdu zostane (pokiaľ bude dovolanie odôvodnené porušením práva na spravodlivý proces) bez dovolacieho prieskumu, resp. mu bude podrobená len v extrémnom prípade. Ústavný súd nevidí legitímny dôvod na akceptovanie takéhoto „výsledku“ rekodifikácie civilného práva procesného. Práve naopak – realizovanú rekodifikáciu považuje za dôvod na to, aby dovolací súd svoju judikatúru prehodnotil (II. ÚS 120/2020).

54. Najvyšší súd posudzovanie odôvodnenia krajského súdu uzavrel tým, že *„obsah spisu nedáva žiadny podklad na to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva“*. Takéto všeobecné zdôvodnenie nemôže priniesť dovolateľovi dostatočné vysvetlenie toho, prečo dovolací súd považuje rozsudok krajského súdu za postačujúci. Dovolací súd mal byť konkrétny a uviesť, kde (v ktorých bodoch) sú relevantné dôvody na konečné rozhodnutie krajského súdu.

55. Ústavný súd preto uzatvára, že postup právneho posudzovania dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP a jeho popísanie v odôvodnení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je protirečivý a nedostatočný, a preto došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

56. Vo vzťahu k odôvodneniu krajského súdu sa ústavný súd už vyjadril v tom zmysle, že bolo odôvodnené ústavnonkonformným spôsobom.

IV.2.2. K namietanému porušeniu práva na zákonného sudcu:

57. Sťažovateľka porušenie práva na zákonného sudcu videla v tom, že podľa nej mal dovolací súd predložiť vec veľkému senátu (§ 48 CSP), ak chcel rozhodnúť o určitej právnej otázke, konkrétne o odklone od ustálenej praxe dovolacieho súdu inak ako iný senát najvyššieho súdu v rozhodnutí č. k. 6Cdo/129/2017, ktorý pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu zahrnul aj ustálenú prax Súdneho dvora. Napriek tomu najvyšší súd vo veci sťažovateľky uviedol, že prax Súdneho dvora je pre posúdenie odklonu v zmysle § 421 CSP irelevantná.

58. Ústavný súd uvádza, tak ako už bolo uvedené, že dôvodom odmietnutia dovolania bolo, že dovolateľ nešpecifikoval dovolaciu otázku. Ak aj dovolací súd uviedol právny názor, ktorý je odlišný od právneho názoru už vyjadreného v rozhodnutí iného senátu ohľadom posudzovania odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 CSP), tento právny názor nebol základom pre odmietacie rozhodnutie dovolacieho súdu. Preto nemožno vidieť príčinnú súvislosť medzi týmto tvrdeným zásahom a právom, ku ktorého porušeniu malo dôjsť.

59. Pokiaľ však najvyšší súd po vrátení veci bude skúmať prípustnosť dovolania, bude sa musieť zaoberať aj tým, či sú alebo nie sú splnené predpoklady na predloženie veci veľkému senátu. V tomto kontexte ide o autonómnu rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu v tejto veci, preto je rozhodnutie o tejto otázke v jeho kompetencii. Aj toto rozhodnutie si bude vyžadovať náležitú úvahu a precízne odôvodnenie a aj týmto rozhodnutím najvyšší súd prispeje do koša súdnych rozhodnutí, ktoré vykladajú § 48 CSP a vytvárajú súdnu prax pri postupovaní alebo nepostupovaní veci veľkému senátu.

60. Vychádzajúc z čl. 127 ods. 2 ústavy, vzhľadom na vyhovenie sťažnosti pri posudzovaní niektorých už uvedených postupov najvyššieho súdu, ústavný súd dospel k záveru, že právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces uznesením najvyššieho súdu porušené bolo (bod 1 výroku nálezu). Na základe uvedeného napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

61. Vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

IV.2.3. K namietanému porušeniu práva na rovnosť strán:

62. Vo vzťahu k rovnosti sťažovateľka namieta nerovné zaobchádzanie v porovnaní s dovolateľkou vo veci prejednávanej najvyšším súdom pod sp. zn. 7 Cdo/227/2017, kde najvyšší súd sám posúdil prípustnosť dovolania, teda bez ohľadu na vymedzenie prípustnosti dovolateľkou [prípustnosť bola vo veci sp. zn. 7 Cdo/227/2017 namietaná podľa 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale súd ju posúdil a prejednal podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP].

63. Právo na rovnosť jednak vychádza z čl. 12 ústavy, ale zároveň je súčasťou práva na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v čl. 46 ústavy a čl. 6 CSP (pozri PL. ÚS 43/95). Rovnosť pred súdom sa prejavuje predovšetkým v možnosti strán rovnako uplatňovať svoje právo na súde, ako aj v rovnakom prístupe súdu k obidvom stranám sporového konania, resp. ku všetkým účastníkom mimosporového konania. Sťažovateľka namietaním porušenia práva na rovnosť mala na mysli porušenie práva na rovnosť v kontexte rovného zaobchádzania v konaní pred súdom.

64. Uvedené konanie najvyššieho súdu nemožno vnímať ako porušenie princípu rovného zaobchádzania v zmysle čl. 12, ale ani v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Vo vzťahu k tejto vade namietanej sťažovateľkou sa ústavný súd už vyjadril v bodoch 38 až 43 tým, že týmto postupom nedošlo k porušeniu ani práva na spravodlivý proces, a dodáva, že nedošlo ani k porušeniu práva na rovnosť strán, keďže táto právna úvaha nebola dôvodom na odmietnutie dovolania. Aj pre túto námietku sťažovateľky platí, že primárnym dôvodom odmietnutia dovolania bola skutočnosť, že podľa dovolacieho súdu právna otázka nebola dostatočne vymedzená. Preto aj v tejto časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V. Trovy konania

65. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

66. Podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

67. Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd konštatuje, že v zmysle uvedených ustanovení vyhlášky sťažovateľke patrí náhrada trov konania 640,64 eur, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 spolu vo výške 415,50 eur (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) v hodnote po 163,33 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 9,80 eur, zvýšené o 20 % DPH (34,62 eur) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 vo výške 225,14 eur (replika sťažovateľky) v hodnote po 177 eur vrátane režijného paušálu v hodnote 10,62 eur, zvýšené o 20 % DPH (37,52 eur).

68. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

69. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Peter Molnár
predseda senátu